

לתנועות וזעירות: שיגא 054-6868199

העלון מוקדש לעילוי נשמת:
בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל,
בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל,
מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל
יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה
ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים
ז"ל. לקבלת העלון במייל – לשלוח
הודעה ל: sagif_@walla.co.il

שבת שלום

בס"ד עלון מס' 107 לשבת 9.8.2013 – תשע"ג אלול ג'

זה השער לה' צדיקים יבוא בו

שפטים

שפטים ושטרות תתן לה בכל שפטיה (טז, יח)

התורה הקדימה "שפטים" ל"שטרות" ויש להקשות: הרי בנוהג העולם רק לאחר שאדם עושה עבירה מביאו השטר אל השפוט, וכאן כתוב הפוך.. אלא בא הכתוב ללמדנו "שפטים" – תמיד תשפוט את כל מעשיך, על כל צעד וצעד שלנו, עלינו לשפוט לפני, האם ראוי לעשותו. ו"שטרות" מלשון "שטר" – כי עתיד לבוא אתה תצטרך לפרוע את השטרות על מעשיך לטוב או לרע. ומה הוא? "תתן לה" – נאמר בלשון יחיד, רמז שתתן את עצמך, "בכל שפטיה" – בשפטים שבגוף: עיניים, אוזניים, אף והפה אשר "ואת עלית על פלגה" (משלי לא, כט) – כל עולם הזה ועולם הבא של האדם תלוי בפה שלו, איך אתה מדבר (שצריך אדם לדבר בשפה נקייה) עם מי אתה מדבר, על מה אתה מדבר (שעליך להיזהר מלשון הרע, ליצנות, שקרים) מה אתה אוכל, כמה אתה אוכל. בע"ה שניקח חיוק כולנו לשמור על כל שערינו לקראת ראש השנה הקרב ובא.

הרבה פעמים אדם אומר: "ממש קשה לשפוט את פלוני לכף זכות, תראה איך הוא מתנהג", ואם האדם יתבונן.. יראה שעל עצמו, תמיד הוא מוצא תר"ג תירוצים לדון לכף זכות, וכשהוא רוצה הוא ממש "פרופסור גדול" ו"בית חרושת" לתירוצים לכף זכות, אז מה שנשאר לעשות, זה להשתמש ב"ארסנל" התירוצים שלנו, כאשר רואים אנו פלוני עושה דבר שהוא לא כשורה ונדון גם אותו לכף זכות. ונוסיף חיוק מדברי רבותינו (שבת קכז, ב): "הדן חבירו לכף זכות דנין אותו בשמים לזכות".

ושפטו את העם משפט צדק (טז, יח)

כ"ק האדמו"ר רבי אהרון מבעלז זצ"ל מצא תמיד במה ללמוד זכות על ישראל, בכל מקרה תמיד חיפש את המאור, את החיוב, את הזכות. הוא ראה בכל אחד רק את הטוב שבו, בעיניו אינם בנמצא אנשים רעים כלל. הוא היה מעריך כל מעלה ומידה טובה שנמצא באדם וניצל אותה כנקודת אחיזה לשם לימוד סגוריה עליו. הוא היה אומר: אם יש לכם רמב"ם קשה, מה אתם עושים? הנכם יגעים ועמלים כדי לתרץ אותו! הוא הדין אם יש יהודי שיש לתמוה עליו. צריך לעמול ולהתייגע כדי לתרץ אותו.

השחר יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים (טז, יח)

פעמיים הוזכרה התורה מפני השחר. אך בעוד שבספר דברים האזהרה היא על ה'חכמים' הרי שבספר שמות (כג, ח): וְשַׁחַד לֹא תִקַּח כִּי הַשַּׁחַד יַעֲוֶר פְּקָחִים וְיִסְלַף דְּבָרֵי צְדִיקִים – האזהרה מופנית כלפי ה'פקחים'. בדרך צחות ביאר רבי משה הלברשטאם זצ"ל, שאכן התורה מזהירה מפני השחר. הן את החכמים והן את הפקחים. ומה יתרון יש לחכם מהפיקח? שהחכם "עיניו בראשו". וזו גם הסיבה שכלפי החכמים נאמר "יעור עיני חכמים", ואילו אצל הפקחים לא נאמר "עיני".

שחר איננו מתבטא רק במתנה ממונית, אלא אומרת הגמרא (כתבות קה ע"ב) שגם שוחד דברים בכוחו להטות את הדין, ואפילו מעשה תמים של הושטת יד לסיוע בעת חצית גשר, עלול לפגוע בכושר השיפוט הנכון של האדם. עד היכן מגיע הדקדוק בענין זה נוכל ללמד מן המעשה הבא, המופיע בספר "בנתיבות המגיד": מייסד וראש ישיבת טעלו בקליבלנד, רבי אליהו מאיר בלאך זצ"ל, היה אדם זהיר ומחושב, אשר דקדק כחוט השערה בכל מעשה ובכל מלה. בשנות הזעם והאימה באירופה, אבד הרב בלאך את אשתו ואת ארבעת ילדיו. לאחר שהשתקע בקליבלנד זכה להקים בית חדש, ואף שני ילדים נולדו לו. נקל לשער את האהבה הרבה שחשו הוא ורעייתו לילדים היקרים. אולם מצבם הכלכלי הדחוק לא אפשר להם לרכוש עבורם מותרות, והם נאלצו להסתפק במינימום ההכרחי למחיתם. בהגיע יום הולדתו השלישי של ילדו, יוסף זלמן, החליטו שני בחורים מן הישיבה, שהיו בנים למשפחות אמידות, לשמח אותו ולרכוש לו תלת אופן. הילד, כמובן, שמח עם המתנה כמוצא שלל רב – והבחורים היו מלאי ספוק. זמן קצר לאחר מכן אמור היה

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

הרב בלאך לבחון את תלמידיו ב"יורה דעה" ולהעניק להם סמיכה לרבנות. גם שני הבחורים הללו נמנו על הנבחנים, אולם בהגיע תורם להכנס לראש הישיבה חייך אליהם ואמר: "באחד מן הלילות האחרונים ישבתי ורשמתי לכם מכתב תודה על מתנתכם היפה ליוסף ולמן... אבל, בגלל רגשי התודה שלי כלפיכם, אני חש שאינני יכול להיות אוביקטיבי בבחינה שאני עתיד לעשות לכם, ואני חושש שמא יהיה כאן איזשהו משוא פנים, לכן אדאג לכך שתבחנו על ידי מישהו אחר". כוזה היה יושרו המופלג של הרב בלאך! הוא חש כי אותו מחווה של אדיבות כלפי הילד, הנו גם מחווה של חיבה כלפיו, וחשש פן הערכתו ותודתו עלולות להשפיע על החלטה שאמורה להיות חסרת פניות לחלוטין.

לא תטה משפט לא תפיר פנים (טז,יט)

רמז נפלא כתב הבן איש חי זצ"ל: אם נתבונן במילוי האותיות שבמילה "משפט": מ"ם, ש"ן, פ"ה, טי"ת נמצא כי קיבלנו את המילה: "מתנה". ועל זה אומר הכתוב: "לא תטה משפט לא תפיר פנים" – דהיינו אל תטה את המשפט בשביל "פנים" – בגלל ה"מתנה" (שרמוזה בפנים האותיות) שיתן לך בעל הדין. (בא"ח דרשות דף 363).

צדק צדק תרדהף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך (טז,כ)
על פי דברי הבן איש חי זיע"א נבאר את הפסוק: התורה נקראת "צדק" כנאמר בחז"ל (עירובין סג,א): על הפסוק בתהילים (מ,י): "בשרתי צדק בקהל רב". נאמר פעמיים "צדק" כנגד תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ונאמר "תרדהף" – כי כדי לזכות לכתרה של תורה, אדם צריך לרדוף ולעמול אחריה כנאמר (מגילה ו,ב): "יגעת ומצאת תאמין". וזאת תעשה כדי שהקב"ה יזכה אותך לשבת בארץ החיים – בגן עדן ועל זה אמר הכתוב: "וירשת את הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך". (בן יהוידע על התורה דף רפח-רפט)

פי יפלא ממה דבר למשפט ובאת אל הפהנים הלויים.. והגידו לך את דבר המשפט (יז,ח-ט)
על פי דברי האלשיך הקדוש יובן הפסוק: "פי יפלא ממה דבר למשפט" – אם תתכסה ממך ידיעת דבר מדברי התורה, דע לך שזה בא "ממה" – כי לא הכינות לבך ולא יגעת, ועל כן לא מצאת, או "ממה" שלא ניתן לך בסיני חלק זה בחלקך שאז קיבלה כל נפש מה שעתידה לחדש. על כן – "ובאת אל הפהנים הלויים – דהיינו אל החכמים, והגידו לך את דבר המשפט – והם יסבירו לך את דברי התורה.

פי יפלא ממה דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריה וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו (יז,ח)
"פי יפלא ממה דבר למשפט" – לפעמים אדם מתפלא ולא מבין את המשפט של הקב"ה "בין דם לדם" – למה דם של צדיקים נשפך ודם של רשעים נשמר "בין דין לדין" – למה לרשעים טוב בעולם הזה, ולא נראה שעושים איתם דין, ולעומתם הצדיקים מדקדקים איתם כחוט השערה בדין. "ובין נגע לנגע" – כמה הצדיק סובל בייסורים אבל לעומתו הרשע שמח וטוב לו בלי ייסורים. "דברי ריבת" – אדם מתחיל לריב עם עצמו, איפה האמת.. למה אין צדיק וטוב לו ורשע ורע לו. ומה תקנתו? "בשעריה" – לך לבית הכנסת ולבית המדרש, "וקמת" תקום על היצר הרע כנאמר: "הקם להורגך השכם להורגו", בכך שתלמד תורה ותבין את דרכי ה'. "ועלית" – לגן עדן אחרי שנלחמת ביצר הרע כל ימי חייך "אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו". (הרב מאיר אליהו שליט"א)

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא (יז,טו)
כתוב בספר "ישמח ישראל": ידוע שיצר הרע נקרא "מלך" כמו שאמרו רבותינו (נדרים לב,ב): על הפסוק בקהלת (ט,יד): "עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה ובנה עליה מצודים גדלים". "עיר קטנה" זה הגוף, "ואנשים בה מעט" אלו איברים, "ובא אליה מלך גדול וסבב אתה" זה יצר הרע. וגם יצר הרע הטוב הוא מלך כי "זה לעמת זה עשה האלהים" (קהלת ז,יד). וזהו שאמר הכתוב: "שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו" – לרמוז שצריך ליזהר להמליך עליך את יצר הרע הטוב שהוא "אשר יבחר ה' אלהיך בו". "מקרב אחיך תשים עליך מלך" – שהוא מצד הקדושה כמותך, אבל "לא תוכל לתת עליך איש נכרי" – שלא תגביר עליך יצר הרע שהוא מצד הקליפה "אשר לא אחיך הוא". (תורת הפרשה).

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

מקרב אחיה תשים עליך מלך (יז,טו)

"מקרב אחיה" – על ידי התקרבות לאחיה באהבת ישראל, אחווה ורעות בין אדם לחברו, יגרום ל"תשים עליך מלך", תזכה לקבל על עצמך עול מלכו של עולם – מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך. (רבי שר שלום מבעלזא זיע"א).

מקרב אחיה תשים עליך מלך (יז,טו)

אדם ש"מקרב אחיה" – דהיינו שמקרב את אחיו לעבודת הבורא יתברך ע"י שמחזק אותם לתורה ומצוות, זוכה ל"תשים עליך מלך" – זוכה בעצמו להתחזק בעבודת ה' ולהתרחק מעבירות, כנאמר בפרקי אבות (ה,יח): "כל המזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו".

על פי התורה אשר יורוף ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (יז,יא) מעשה באישה עקרה שהגיעה לגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ומשאלה בפיה: במשך שנות נישואין רבות סובלת היא מעקרות ומדי שנה מבקש בעלה מרבי משה את ברכתו, בתקווה להיוושע בזרע של קיימא, אולם עד כה ללא הועיל, עתה היא מבקשת יותר מברכה: "רוצה אני כי ראש הישיבה יגזור ומן השמים יקיימו" .. אמרה כשהיא מתייפחת. רבי משה הופתע מבקשתה. "שאני אגזור?.. וכי מה כוחי בדברים מעין אלו?.. כן, ראש הישיבה יכול לגזור.. הוא יכול" .. התייפחה האישה בבכי הולך וגובר. לבסוף, כאשר האישה המשיכה למרר בבכי, אמר לה רבי משה: "איני יכול לגזור, אבל זאת אומר: בזכות אמונתך בכוחם של לומדי התורה, מגיע לך ילד". דבריו של רבי משה הביאו מרגוע לאישה שבורת הלב. ואכן לאחר תקופה נולד ילד לאותה אישה.

לבליתי רום לבבו מאחיו ולבליתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל (יז,כ) בשם הגה"ק בעל החתם סופר זיע"א אומרים: שיש כאן רמז למה שאמרו חז"ל (סוטה ד,ב) "כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד עבודת כוכבים". כי העושה מצוה ומתגאה בה מסיר ממנו מידת הענוה הנקראת "מה" כמו שאמר משה רבינו ע"ה (שמות טז,ז): "ונחננו מה" ואם נוריד מהמילה "מצוה" אותיות "מה" נשאר "צו" ובחז"ל (סנהדרין נו,ב): "אין צו אלא עבודת כוכבים", וזהו 'לבליתי רום לבבו מאחיו ולבליתי סור מן המצוה ימין ושמאל' – שלא יסיר מן 'מצוה' אות ימין שהיא מ' ואות שמאל שהיא ה' וישאר "צו", רמז לעבודה כוכבים...

שלוש ערים תבדיל לך בתוך ארצה אשר ה' אלהיך נתן לך לרשתה (יט,ב)

בס"ד חשבתי לרמוז את הפסוק על פי דברי הזוהר הקדוש (פרשת תרומה דף קכח, עמוד ב'): "בא וראה, כל מי שאוחז ביד הרשע ומשתדל בו לעזב דרך רעה, הוא עולה בשלש עליות מה שלא עולה כף שום איש אחר" ועל זה אומר הכתוב: "שלוש ערים – שהן 'שלש עליות', 'תבדיל לך' – שזה יהיה מובדל רק לך בגלל שזיכית את הרבים – 'בתוך ארצה' – בעולם הזה, ובזכות זה 'ה' אלהיך נתן לך לרשתה".

ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך (יט,ט)

בס"ד נראה לבאר את הפסוק: על פי דברי חז"ל (סוכה נב,ב. קידושין ל,ב): "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ועל זה דרש דוד המלך ע"ה בתהילים (לז,לב): "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו". לכן מה יעשה אדם? "ועשיתם לו" – ליצר הרע, "כאשר זמם לעשות לאחיו" – כלומר מאחר ויצר הרע זומם להכשיל את האדם, על האדם להשתמש בעצת חז"ל (ברכות ה,א): "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע (ע"י שיעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע או יזכיר לעצמו יום המיתה) ובכך יתקיים בו "ויערת הרע מקרבך".

וכי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והפיהו נפש ונמס אל אחת הערים האל (יט,יא)

על פי דברי ה'אור החיים' הקדוש נבאר את הפסוק: "איש שונא" – רמז ליצר הרע שהוא השטן הוא מלאך המוות (כנאמר בבא בתרא טז,א), ואין שונא לאדם כיצרו הרע כנאמר בתהילים (לז,לב): "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו". "לרעהו" – מלשון חבר, שמייץ כ"חבר אוהב", אך מטרתו להכשיל את האדם. "וארב לו" – אורב היצר הרע לאדם ומחכה שרק יתן לו פתח להכשילו כנאמר (בראשית ד,ז): "לפתח חטאת רבץ". וכאשר האדם מתפתה ונותן פתח, אז "וקם עליו והפיהו נפש ונמס" – מתגבר עליו היצר הרע ומכהו בנפשו ע"י שמכשילו בעבירות. שידוע שאדם עושה עבירה באיבר מסוים הוא פוגם כנגדה גם באיבר הרוחני שלו. ומה

הדף טעון גניזה, נא לא לקרוא בשעת התפילה שאין זה עושה נחת רוח לבורא יתברך

תקנתו? יעשה את עצת חז"ל כנאמר בקידושין (ל,ב): "אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש וזהו שכתוב: "וְנָס אֶל אַחַת הָעָרִים הָאֵלֶּ" – כי בית המדרש הוא כ"עיר מקלט" מהיצר הרע.

מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילף וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו (כ,ה) ביאור נפלא אמר הרה"ק מראפשיץ זיע"א: ידוע מאמר חז"ל: "המתחיל במצוה אומרים לו גמור" וזה מה שרומז כאן הכתוב: "מי האיש אשר בנה בית חדש" – רצו לומר שעשה מצוה אבל "ולא חנכו" ולא גמר לעשות את המצוה, "ילף וישב לביתו" – לגמור את המצוה שהתחיל לעשות, שאם לא יגמור יהא מוכרח לחזור שוב לעולם התחתון כדי לגמור את מה שהתחיל וזהו "פן ימות" – שימות ח"ו קודם שיגמור המצוה "ואיש אחר יחנכנו" – שיצטרך להתגלגל ולהיות לאיש אחר כדי לחנוך ולגמור את המצוה.

מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילף וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו (כ,ה) רעיון דומה ביאר האלשיך הקדוש: "מי האיש אשר בנה בית חדש" – אדם חשב לעשות מצוות אבל "ולא חנכו" – להוציאם לפועל, "ילף וישב" אל ה' ויעשה אותם. "פן ימות במלחמה" מיצרו המעכבו כי אין מיתה בלא חטא "ואיש אחר יחנכנו" – כנאמר בחגיגה (טו,א): "זכה צדיק, נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן", התחייב רשע נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנם".

פי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום (כו) על פי דברי האלשיך הקדוש יובן הפסוק: "פי תקרב אל עיר להלחם עליה" – כאשר איש צדיק בא לחזק ולהחזיר בתשובה את זולתו שהוא "עיר קטנה (זה הגוף) ואנשים בה מעט (אלו האיברים) (עיין נדרים לב,ב). שלא יוכיח אותו ברוגז אלא "וקראת אליה לשלום" – יאמר אליו דברי שלום: הלא איש בן טובים אתה, ואיך תעשה עבירה כך וכך.. כי התורה היא: "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג,יז) ורק כך התוכחה תיכנס לליבו של האדם.

לא תשחית (כ,ט)

חינוך מיוחד והטמעת הרגישות לאיסור "בל תשחית" ניכר היה אצל הרב שרגא פיבל מנדלוביץ זצ"ל, כפי שמופיע בספר "מרבצי תורה מעולם החסידות": באחד הימים הבחין הרב בתלמיד צעיר, אשר תלש עשב מן הצמחיה שבחצר. פנה ואמר לו: "חז"ל אומרים (מדרש רבה בראשית – פרשה י' אות ו'): "אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמפכה אותו, ואומר לו גדל". ובהשמטות לזוה"ק ח"א ס"א כתוב: 'אין לך כל עשב ועשב מלמטה, שאין ממנה עליו מלמעלה, ושומר אותו ומכה אותו, ואומר לו: גדל!... ובכן, המלאך עומד וקורא לו גדל!', ואתה אומר לו: 'חדל, היתכן?!'...

לא להיות רע – פניני הרב יצחק פנגר שליט"א

בעל אחד שאל את אשתו: "מה עם ארוחת ערב?", בלי להתבלבל היא צורחת עליו: "אתה לא מתבייש? אני מנקה, שוטפת, מכבסת, תולה, לך תכין לבד, תחשוב שאני לא בבית". הבעל שמע, והלך להכין ארוחת מלכים – סטייק טוב, ציפס, סלט – אין דברים כאלה... האישה ירדה חזרה למטבח, ראתה מה שהבעל הכין, ואמרה: "אתה לא מתבייש? מה איתי?", הוא ענה לה בתמימות: "כפרה, חשבתי שאת לא בבית...". למה להיות רע... גם אם השני מעיר לך, או מבקש ממך משהו שהוא לא לרוחך, אל תחזיר לו... תחשוב לרגע אולי הוא באמת במצוקה, אולי הוא אמר מה שאמר מתוך כאב שבא לידי ביטוי ב"עקיצה", או פגיעה בשני. אתה, מצדך, תתעלה על עצמך ואל תחזיר באותו מטבע. תעצרו את כדור השלג בזמן. אם אתה תחזיר לו, הוא כבר יגיב שוב, אתה תגיב, והוא יגיב וכו'... עד שנוצר ריב נוראי מהערה שולית שנזרקת...

הקמנו אתר בשבילכם: (שיעורי תורה, עלונים): shayolamot.weebly.com

בע"ה זיווג הגון, בריאות פרנסה והצלחה: לשגיא בן מרים, עוז בן מרים, לירון בן פנינה, אמיר בן פנינה, ענבל בת פנינה, הדר בת נילי, הילה בת אסתר, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, הדר בת ויויאן, רות בת אורלי, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה. רפואה שלמה: לציפוריה בת מורוור, לציפוריה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, משה בן שושנה, יוסף בן ציפורה. לעילוי נשמת: הרב יוסף שלום בן אברהם אלישיב זצוק"ל, הרב ניסים טולדנו זצוק"ל, ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל.